

הדרמה כלואה בצורה

אתר לימודי
ממוחשב חדש
מנתח את
טכניקת
המחול של
מרתה גראהם

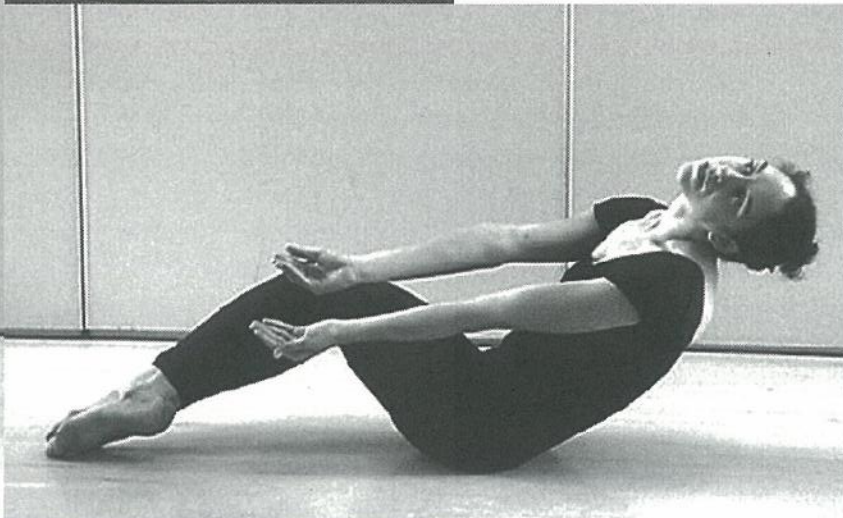
במסלול למחול ולתנועה שבמכללת סמינר הקיבוצים פותח לאחרונה אתר לימודים ממוחשב, ראשון מסוגו בארץ, שעניינו ניתוח הטקסט התנועתי על פי טכניקת המחול של מרתה גראהם. מטרת הפרויקט היא ליצור, באמצעות השימוש במחשב, מקרא ראשוני לתלמיד של טכניקת המחול של גראהם. זהו פרויקט אינטראקטיבי הממחיש בטקסט ובתמונה מונחים ומצבים בסיסיים בטכניקת המחול של גראהם. הפרויקט משתמש במצגת Powerpoint המציגה 82 תצלומים סרוקים של רקדנית המדגימה את הטקסט התנועתי בטכניקת גראהם. כל תצלום מלווה בהסברים מילוליים וגרפיים. פיתוח הפרויקט נעשה על ידי צוות של מורים ותלמידים ממכללת סמינר הקיבוצים: ייעוץ פדגוגי - דוד צירנובילסקי, ייעוץ מקצועי לטכניקת גראהם - רודה מנס, הפקה - חגית אל יוסף, הדגמה - שלומית פונדמינסקי, ראש הפרויקט - סמדר וייס. תהליך הפיתוח היה תהליך למידה פורה ומעניין לחברי הצוות והוא נמשך כשנת לימודים אחת. במהלך העבודה נוצרה אינטראקציה בין המורים לתלמידים והתלמידים שותפו בדיונים ובתהליך קבלת ההחלטות.

הדגמת "תחינה" בהשראת פסל ה"פיאטה" של מיכלאנג'לו, מתוך אתר "הפיאטה" המקושר דרך האינטרנט לאתר הלימודי הממוחשב החדש
Demonstration of Pleading inspired by Michelangelo's "Pieta", taken from the "Pieta" web site which is linked to the new computerized study site

תנועה של הדגמת הרוטציה ("ספירל") בישיבה. החץ מדגיש את תנועת הרוטציה.
Demonstration of Spiral in sitting position. The arrow points at the spiral movement.

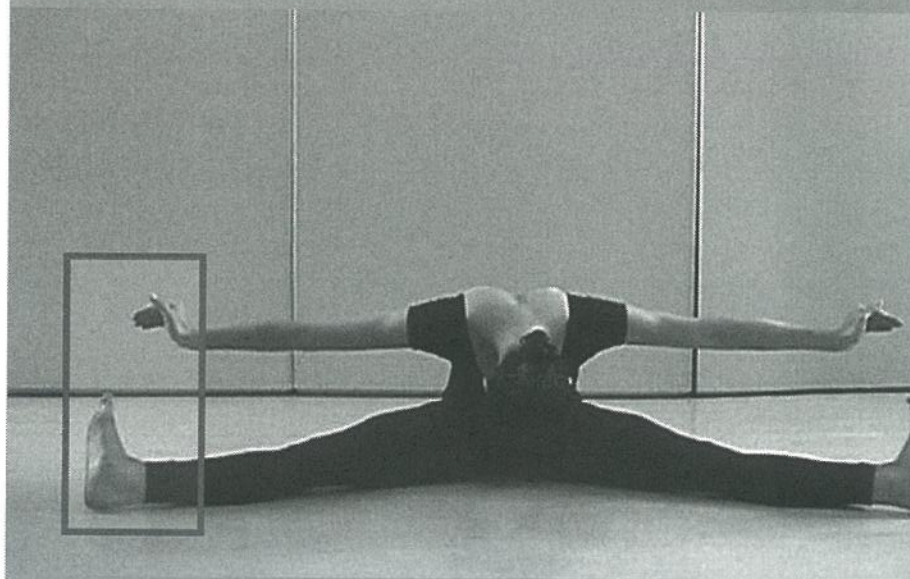
הדגמת תנועת "התחינה"
Demonstration of Pleading

האתר הלימודי הממוחשב, ששמו: "אנליזה של הטקסט התנועתי בטכניקת המחול של מרתה גראהם בסביבת לימודים מתוקשבת", פותח במסגרת קורס העוסק בין היתר בהשוואת סגנונות במחול. מטרת ההשוואה היא לבחון את המהות והמרכיבים של טכניקות וסגנונות מרכזיים במחול ובהוראת מחול ולבחון את מערכת המושגים האופיינית לכל טכניקה ו/או סגנון כבסיס להשוואה. ליצירת האתר, בחרנו בטכניקת המחול של מרתה גראהם, שהתגבשה לטכניקה מוגדרת (Codified Technique) והיא מהווה למעשה טקסט תנועתי קריא המכיל מרכיבים הניתנים לזיהוי, לאבחון ולהגדרה. הפרויקט מיועד למורים ולתלמידים כאחד. המשתמש באתר יוכל לנווט בין הפרקים ותת הפרקים על פי רצונו, באמצעות מערכת קישורים (כולל קישור לאינטרנט). הפרויקט מאפשר למורה להצביע על קווים עיקריים בתנועות המוצגות על המסך, להתעכב על הדימויים העיקריים בטכניקה, על החזרה שלהם וההופעה שלהם בתנועות ובצורפי תנועות. הפרויקט מאפשר ללומד לצפות, לזהות, לנתח ולמייץ את מרכיבי הטכניקה באופן יחידני ו/או בקבוצות למידה קטנות ליד מחשב בבית הספר, במרכז

הלמידה או בבית. בעזרת ההיכרות עם המילון התנועתי של הטכניקה, הלומד יוכל למקם את המושגים שאותם זיהה ולמד ברצף השיעור. וכך משמש האתר גם נקודת מוצא למתודיקה מעשית בהוראת מחול. מטרת האתר להציג כלים לרכישת שפה. הלומד יוכל להתנסות ולהפנים גישה אנליטית להיכרות עם טקסט תנועתי.

העיקרון המנחה את האנליזה הוא שיש לקרוא טקסט תנועתי מתוך מערכת המושגים המרכזית שלו עצמו. כלומר, כל טקסט נבחן מתוך יחידות הגרעין האופייניות לו ולא מתוך מערכת מושגים גלובלית. ההשוואה בין הטקסטים התנועתיים השונים היא למעשה השוואה בין יחידות גרעין שונות. יחידות הגרעין של כל טכניקה הן מצבי היסוד ומושגי היסוד שלה. הם אלה המרכיבים את הצרופים, התבניות ואת המבנה כולו. עבורי, אלו הם הדימויים היסודיים של הטכניקה. דימויים אלו "טבועים" במוחנו ונשארים מזהים עם הטכניקה, ה"שפה", או הסגנון המסוימים. תימוכין לגישה זו אפשר למצוא בדבריה של אנגה אנטרס: "למרות כל ההגדרות, מה שנשאר כתמצית של כל קומפוזיציה בכל אמנות הוא הדימוי; הדימוי של צבע, קומבינציה של צבעים, צורה, קו וחלל; הדימוי של צליל, או של קומבינציה של צלילים עם שקט ומקצבים"¹. כמו כן אומרת אנטרס: "אין אמנויות ללא האדם, והדימויים שלו הם אבני הבוחן של צורות האמנות, דרכם הוא מביא לידי ביטוי את נקודת המבט שלו על העולם". ה-Contraction, מושג מרכזי בטכניקת גראהם, הוא לא רק מושג אלא דימוי מרכזי, שכל הווייתו של הרוקד מתכוונת אליו. ההתארגנות של כל אברי הגוף לביצוע תנועות הקונטרקשיין יוצרת את הדימוי השלם של התנועה. במקרה של שפת התנועה של גראהם, הדימוי הזה טעון אמירה דרמטית, הדרמה כלואה בצורה.

ג'ורג'י באלנשין משתמש בביטוי "יחסי משפחה" לתיאור קשרים בין תנועות. נוכל לגלות את "יחסי המשפחה" של הדימויים המרכזיים לאחר שזיהינו אותם. "למדתי בהדרגה כי לתנועות ולמחוות, כמו לטונים במוסיקה ולצללים בציור, יש יחסי משפחה מסוימים, וכקבוצות יש להם חוקים משלהם.

הדגמת תנועה מתוך תרגיל הניעות בשיבת פישוק. המלבן מדגיש את תנועת הכפיפה והקימור בכף היד עם תנועת כף הרגל
Demonstration of bounces exercise in a second sitting position. The rectangular points at the contraction of the hand with the flexion in the foot.

האנליזה, הפרויקט מכיל את הפרקים הבאים:
 מבוא - הצגת מטרות האתר, קהל היעד שלו
 ואפשרויות השימוש בו; עבודה עצמית -
 הנחיות ושאלות לבחירה של התלמיד לעבודה
 עצמית ביחידים ובזוגות; הצעות פדגוגיות -
 הצעות למורה להפעלה של כיתת תלמידים;
 "מפי מרתה גראהם" - מובאות מדבריה של
 מרתה גראהם. התלמיד יכול לשייך בעצמו את
 המובאות לטקסט התנועתי ובכך להוסיף עניין
 ועומק לנושא הנלמד. העיון במובאות מפי
 גראהם יכול לתרום גם להבנת מהות הטכניקה
 של המחול שלה.

כתובת האתר: <http://www.smkb.ac.il/aha>

הערות

1. Enters Angna, "The dance and Pantomime; Mimesis and Image", in Sorell W. (1966) ed., *The Dance Has Many Faces*, (s.a), Colombia University Press, p. 60
2. Balanchine George, "Marginal notes on the Dance", in Sorell W. (1966) ed., *The Dance Has Many Faces*, (s.a), Colombia University Press, p. 36

הטקסט התנועתי בטכניקה של גראהם
 ומשמשים ציר מרכזי העובר לאורך כל
 השיעור: Contraction (קימור בגוף),
 Release (הארכת הגוף), High Release
 (יישור והארכת הגוף עם קיעור בחלק
 העליון), Spiral (רוטציה סביב ציר עמוד
 השדרה).

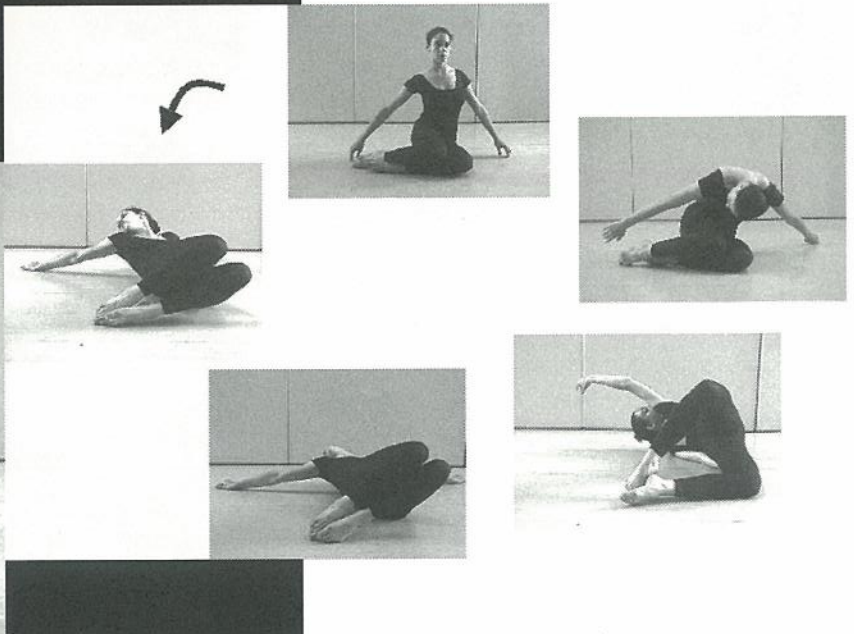
2. מושגים מורכבים, שהם תנועות
 וקומבינציות של תנועות הקיימות
 בטקסט התנועתי ומושתתות על המושגים
 הבסיסיים: Tilt (הטיית הגוף), Back Falls
 (תרגיל נפילות אל הגוף), Side Falls
 (תרגיל נפילות לצד), Pitch Falls (תרגיל
 הטלת משקל הגוף קדימה לרצפה תוך
 הרמת רגל לאחור), Prances (תרגיל "צעד
 הסוס"), Triplets (צעד התקדמות במשקל
 משולש - פלייה, רלווה, רלווה), Butterfly
 ("קפיצת פרפר"), Pleading (תרגיל
 "התחינה").

3. התרגילים ה"קלאסיים" של הטכניקה:
 Breathing (תרגיל המבוסס על שימוש
 בנשימה), Bounces (תרגיל ניעות),
 Spiral on 3 (תרגיל רוטציה במשקל 3/4),
 Deep Contraction (תרגיל של קימור
 עמוק בגוף), Long Leans (תרגיל
 הישענויות ארוכות לצדדים), Turns
 Around the Back (תרגיל סיבובים סביב
 הגוף), Back Extension (תרגיל של
 פשיטת הרגל לאחור), Pleadings (תרגיל
 "התחינה").

ככל שהאמן מודע יותר, כך הוא מבין יותר את
 החוקים האלה ומגיב אליהם. אני ניסיתי
 לפתח את הכוריאוגרפיה שלי בתוך המסגרת
 שהיחסים האלה מציעים.²
 בחלק העיקרי של הפרויקט מוצגת האנליזה
 של הטקסט התנועתי של טכניקת גראהם.
 האנליזה ערוכה על פי שלוש קבוצות של
 קטגוריות: מושגים בסיסיים, מושגים מורכבים
 ותרגילים. האנליזה נעשתה על בסיס ההנחה,
 שישנם מרכיבי יסוד תנועתיים, שהם גרעין
 הטכניקה והבסיס לצרופים מורכבים יותר
 ולתרגילים שלמים. קבוצות הקטגוריות הן:

הדגמת תרגיל פשיטת הרגל לאחור
 Demonstration of a single movement from the
 Back Extensions exercise.

הדגמת תרגיל נפילות אל הגוף
 Demonstration of the Back Fall exercise.